

GENERO PAREKIDETASUNA

DESBERDINAK, BAINA EZ BESTELAKOAK

JATORRIARI BURUZKO INFORMAZIOA

Proposamen didaktiko honen jatorria **Munduak elkarlotuz** nazioarteko proiektuan datza. Aspaldiko partez, irakasle askok eskatu izan digute **Munduak elkarlotuz** proiektuaren sareko plataforman agertzen ziren jarduerak eskura izateko aukera, online-ko jardueraren egutegia eta beste hainbat eskolarekiko prozesu kooperatiboa zeinahi zela ere, nork bere ikastetxean autonomia osoz betearazi ahal izateko.

Oraingoan, animazioei, ildo nagusiei eta eduki-mailei eutsi egin diegu eta, gainera, jarduerak testuinguru berrira egokitu ditugu, zeuen lanak ondore onak izan ditzan.

Gida hau irakurtzea gomendatzen dizuegu, horrek jarraibideak emango dizkizuelako, bai hemen proposatzen diren jarduerak garatzeko, baita ideiak ere, hainbat gai eta aspektutan sakontzeko.

www.conectandomundos.org

Aurkibidea

**Animazioaren laburpena,
helburuak eta gaiak** _____ **3**

**Gaitasun-ebaluazioaren
adierazleak** _____ **4**

**Jarduerak garatzeko
jarraibide metodologikoak** _____ **5**

**Irakasleentzako irakurketa
interesgarriak** _____ **13**

Glosarioa _____ **17**

Bibliografia _____ **19**

Animazioaren laburpena, helburuak eta gaiak

Animazioa Malala Yousafzairen ingurukoa izango da. Lehen fasean, Ziauddin aitak aurkeztuko du, neskaren nortasuna agerian utzi gabe (bide batez, gizon eta emakumeen arteko berdintasuna lortzeko borrokan gizonezkoen partehartze eta inplikazioa azpimarratzeko xedez ere). Alabaren jaiotza eta pastun kulturen neska izateak esan nahi duena kontatuko digu. Malalaren lehen haurtzaroko hainbat aspektuz mintzatuko zaigu: hezkuntzaren garrantzia (Ziauddin maisua da) eta Pakistanetik zerk ihes eginarazi zien. Animazioan barrena sartuko dira geure burua nola ikusten dugun eta besteek nola ikusten gaituzten garatzeko lana, neskatoen hezkuntzaren aldeko borroka, emakumeen eskubideen aldeko borroka, etab., lelo honetan uztarturik: “Desberdinak, baina ez bestelakoak”.

Bigarren fasean, Malalak bere burua aurkeztuko du eta, bere laguntzari esker, genero-estereotipoak atzemateaz gainera, ugaltze-lana eta lanbideen feminizazioa aztertuko ditugu eta auto-kontzeptu eta auto-estimazioaren inguruko jarduera introspektiboagoak gauzatuko ditugu. Bi fase horietan ikuspegi globala eta lokala tartekatuko ditugu.

Hirugarren fasean, Malala eta bere bi lagun agertuko dira: Alice, Birminghamgoa (hiri horrek egin zion harrera Malala eta bere familiari) eta Moniba, Pakistangoa. Neska horien historien bitartez hainbat testuingurutan murgilduko gara, lokaltasun eta globaltasunari buruzko lekukotasunetan oin harturik, NBE Emakumeen abestia jorratuko dugu eta, azkenean, geure abestia konposatuko dugu.

Helburuak

- Norberaren izaera garatzea: nolakoak garen, nola ikusten gaituzten.
- Bestetasuna garatzea, hots, bestelakoekiko errespetua, besteenganako errespetua.
- Genero-desberdintasuna bisualizatzeko, gertueneko ingurukoak lotestea: senideekin jardueran aritzea.
- Berdintasunezko gizartea lortzeko bidean jardutea.
- Berdinen arteko harremanetan emozioak gestionatzen ikastea
- Genero-estereotipoen eraikuntza kulturala ikuskatu, sentitu eta eraistea.

Lan-ildoak: lehentasunezko ikuspegia

- Izaera-aniztasuna atzeman eta aintzat hartzea.
- Generoaren eraikuntza soziala (estereotipoak).
- Sentimenduak, enpatia, asertibotasuna adieraztea.
- Auto-kontzeptua.
- Berdinen arteko sostengua.
- Desberdinak gara, geure burua eta besteena onartzen ditugu.
- Desberdintasunak prebenitzea.

Ebaluazio konpetentzialeko adierazleak

Hizkuntza-gaitasuna

- Testua erabat ulertzea.
- Ideia nagusi eta bigarren mailakoak atzematea.
- Egiteak eta iritziak, egiazko eta alegiazko edukiak bereiztea.
- Berariazko hiztegia baliatzea.
- Aditze aktiboa.
- Elkarrizketaren egitura errespetatzea, bertan parte hartzea.
- Adierazpena erritmo, intonazio eta ahoskeraz janztea.
- Hitz-jarioa eta adierazpen oparoa.
- Aurkezpen argia, antolatua.
- Aurkezpena egin ondoren, galderei erantzutea.

Emozio, gizarte eta herritar-gaitasuna

- Hizkuntzak aintzat hartzea, elkarrekin komunikatzeko eta elkar aditzeko bidetzat.
- Era guztietako aurreiritziak atzeman eta arbuiatzea.
- Giza eskubideak defendatzea.
- Kausa, intererlazio eta arriskuen analisisa.
- Aditze aktiboa.
- Gainerakoen egite eta iritziak errespetatzea.
- Taldeko lanetan laguntzea.
- Hartutako erabakiak betetzea.
- Taldeko lana mesedegarri jotzea.
- Taldeko kide guztiak ezagutu eta onartzea.
- Arazozko egoeretan malgu eta elkarrizketarako irekita agertzea.
- Ikasgelako arauak finkatzea.
- Arauak ez betetzearen ondorioak aztertzea.

Gaitasun artistiko eta kulturala

- Eduki jakin bat multimedia moduan aurkeztea.
- Arte adierazpenaz gozatzea.
- Erantzunetan orijinaltasun edo asmamena.

Ikasten ikasteko gaitasuna

- Materialak hautatu eta prestatzea.
- Arreta kontrolatu eta lanari eustea.
- Bestelako aukerak bilatzea.

Jarduerak garatzeko jarraibide metodologikoak

Eztabaidaz

Proposamen honetan azpimarratu ditugu elkarrizketa, eztabaidak, iritzi trukatzek, besteen aburuak aditu eta errespetatzea, horiek garrantzi handia daukatelako. Horretarako, eztabaida eta gogoeta-bide izango diren galderak ezarriko ditugu.

Adibide gisa: Ideia berririk ekarri al dute beste taldeetakoek? Ados al zaudete horiekin? Zeinekin bai eta zeinekin ez? Zergatik? Zein ideia berri ekarri dugu guk?

Bideoaren inguruko eztabaidan, bertan ikusi dena oinarri hartuta egin dezagun gogoeta: Zer da gehien harritu gaituena? Zein herrialdez ari da bideoa? Zergatik esaten da emakumearen egoera biziki prekarioa dela munduko bazter askotan? Zertan sostengatzen du Oxfam-ek emakumea? Zergatik diogu “Desberdinak, baina ez bestelakoak”?

Generoa dela medio, gure inguruan eta testuinguru globalagoetan gertatzen diren desberdintasunak atzeman eta ezagutzen lagunduko dute hemendik aurrerako jarduera guztiek. Beste aldetik, pertsona guztiak berdinak garela azpimarratzeko balio duten jarrera eta jokabideak sustatuko dituzte.

Jardueretan, eztabaidetan eta antzekoetan ateratzen dituzuen ondorioak kartoitxozko fitxetan jaso eta horma-irudi bat osa dezazuen proposatu nahi dizuegu: horrek, landu dituzuen gai eta jardueren oroigarri izango duzue.

Silueten jokoa

Antolatu ikasgela bi taldetan, mutilak batetik eta neskak bestetik. Zabaldu lurrean horma-paper handi bat. Neska-taldeak, mutil bati paper horren gainean etzanarazi eta haren silueta errotuladorez marraztuko du; mutil-taldeak, neska batena. Mutikoek neskek sentitzen dutena adierazi behar dute eta neskatilek, beren iritziz mutikoek sentitzen dutena.

Buruan, pentsatzen uste dutena ipini behar dute.
Ahoan, ustez, haren hitzak.
Bihotzean, ustez, sentitzen dutena.
Eskuetan, hobekien egiten omen dakitena.
Belarrietan, interesatzen omen zaiena.
Oinetan, ustez hartu duten norabidea.
Begietan, mundua nola atzematen uste duten.
Urdail aldera, haren munduaren ustezko erdigunea.
Eskuturretan, denbora zertan ematen duten, beren ustez.

Silueten jokoaren ondorengo eztabaidak, bakoitzaren sexuaren arabera, gizonen eta emakumeen “agindutako” zeregin, itxaropen eta jokabideez —gizartean, horien izateko, sentitzeko eta jokatzeko erak determinatuko dituztenak, alegia— hausnarketa egiten lagunduko digu. Une egokia da hauxe generoaren eta sexuaren arteko aldea ezagutzeko.

Eztabaida bideratzeko xedez, hainbat galdera egingo ditugu:

Neskez esaten diren gauzek harritu egin ahal zaituzte? Eta mutilez esaten direnek? Nesken eta mutilen artean alde handiak al daude? Egin duten deskribapena errealitatetik gertu al dabil? Zergatik gertatzen da hori, zuen iritziz? Zer gustatu zaizue? Zer ez zaizue gustatu? Zer ikasi duzue? Horrekin ados al zaudete? Zuen arteko elkarbizitza hobe izan dadin, zerbait aldatu behar duzuela iruditzen zaizue?

Nortasunaren kutxa

Dinamika honi esker, gizaki bakoitzaren baitara areago hurreratuko gara: hasiera batean, nork bere burua definitu eta, ondoren, neska edo mutila izatearen arabera, “berez dagozkien” ezaugarriekin bat datozen egiaztatu behar duelako. Neskek eta mutilek beren inkongruentziak atzemango dituzte, neska edo mutilei ezaugarri jakin batzuk esleitzearren.

Hausnarketa eragingo duten galderak hauek dira:

Aukeratu dituzuen ezaugarriak eta “berez, neskenak edo mutilenak” omen diren horiek bat al datoz? Zuen ustez, ezaugarri horiek berezkoak edo jaiotzetikoak dira? Ikasi egin al daitezke? Neskenak eta mutilenak berdin-berdin izan al daitezke? Neska batek “mutilen ezaugarriak” dituenean zer gertatzen da? Eta alderantziz?

Sexuaren eta generoaren arteko aldea

Sexu hitza erabiltzen da emakumeak eta gizonezkoak berezkoak dituzten ezaugarri anatomiko-fisiologikoak adierazteko. **Generoa**, berriz, sexu bakoitzari egotzen zaizkion jarrera eta gaitasunak adierazteko; hauek, gizarteak gizonezkoari eta emakumeari egotzi dien rola ondo direnez, batzuek ingandik eta besteengandik gizarteak espero duenaren estereotipo kulturalak izateraino bilakatu dira.

Jarrera eta jokaera horiek herentziak edo biologiak baldintzatzen ez izatearen ondorez, ikasleek sexuen arabera rola bereganatzen sekulako eragina izango du eskolak, bera errotua dagoen gizartearen kultura transmititzearren edo aldatzearren eragile den heinean.

Genero-estereotipoak, emakume eta gizonezkoen ezaugarrien inguruko ideia sinplifikatuak dira, zein bere kulturen hertsiki errotuak, baina ez dira egiazkoak; horiek, azkenean, kasuan

kasuko kulturak agintzen dizkien jarduera eta zereginak betetzeko obligazioa bihurtzen dira.

Iturria: *Temas transversales del currículum*, “Coeducación”, Gemma Torres Fernández eta Mª Carmen Arjona Sánchez

Lan-banaketaren inguruko inkestaren analisia

Etxeko lanen formularioan, ikaslea bizi den eskualde edo kultura-errealitatearen bereizgarriagoak diren beste elementu batzuk jaso ahal izango dira. Eginkizun hori, familiartekoen laguntzarekin egitea aholkatzen dugu.

Hori osatutakoan, ikasgelan, emakumeek (emakume denek: ama, amona, neskame eta gainerakoek), gizonak, neskatoek eta mutikoek egiten dituzten lanak zenbatuko dira. Une egokia da hauxe neskak eta mutikoek (beraiek, nebek, arrebek, ahizpek, etab.) nolako lanak egiten dituzten aztertze.

Datu horiek ikusirik, galdera hauek egingo ditugu:

- Garrantzizkoak al dira etxeko lanak? Zergatik?
- Garbitzeko eta sukaldeko lanak emakumeen kontua dira, haiek hobeto egiten dituztelako?
- Emakumeak eta gizonetakoak desberdinak direlako lan desberdinak egin behar al dituzte?
- Etxeko lanen ardura ama al da?
- Seme-alabak zaintzeko ardura emakumeak hartu behar du?
- Egoera hori bidezkoa al da?
- Zer egin dezakegu guk egoera hori aldatzeko?
- Nolako lanak egin ditzakete neskatoek eta mutikoek?
- ...

Lan-banaketaren inguruko ohar soziologikoak

Gerardo MEIL LANDWERLIN jaun Irakasle Doktorea, Soziologia Saila, Ekonomia eta Enpresa-Zientzien Fakultatea, Madrilgo Unibertsitate Autonomoa, Madril, 2004ko azaroan, *Etxeko arduren banaketa Madril Erkidegoan* (“*El reparto de responsabilidades domésticas en la Comunidad de Madrid*”).

“Etxeko lanetan gizonetakoek parte handiago hartzearekin nabarmenen loturik dauden faktoreak hauek dira: batetik, emakumea lan-merkatuan sartu izana eta, bestetik, emakumearen —eta, batez ere, gizonaren— genero-rolari dagokion ideologia. Adiera horretan, gizonetako etxeko lanak egiten hastea, emakumeek xede horrekin eginiko eskakizun-markoan gertatu da, baina ez modu kontzientean eta banaketaren baldintzak negoziatu ondoren, gizonak bere buruari etxeko lanetan parte hartu behar duela sinestarazi diolako baizik. Bestela esateko, hori normal edo begi bistakotzat jotzen du eta, ondorioz, erantzukizuna bereganatu du.

Emakumeak uste badu gizasemeak “nahikoa egiten duela” edo gizonak “lan horiek egitea berari ez dagokiola” (“etxeko lanak ez dira

gizonentzakoak” haren bertsio gaurkotua), nekez defini daitezke bestela lan-banaketaren terminoak bikotearen baitan. Etxean, gurasoak berdintasunezko rol-ereduen arabera sozializatzea eta seme-alabak gurasoen etxeko lanetan inplikatzeko oso-oso garrantzitsua da, laguntza txiki edo puntualetatik haratago lihoakeen inplikazio aktiboan aritzeko aukerak ugalduta. Horrelako gizaseme-moldea bikote kuasi-igualitaristen artean maizegi agertzen bada ere, gaztetan, gurasoen etxean, ama edota arreba neskame zituzten gizonak ere aurkitzen dira. Hortaz, etxeko lana berdintasun handiagoz banatzea, hezkuntza ez-sexista hartzearen ondorio izateaz gainera, etxeko arduren banaketan hezkuntza jaso izana ere frogatzen du; baina horren gabeziak ez du galarazten, nahita ez, alor horretako aldakuntza sozialik.

Gizonezkoen inplikazioa astean baino asteburuan handiagoa den arren, ez dirudi gizonezkoaren lanaldiaren iraupenak partehartze handi edo txikiago bat dakarrela. Eta horrelaxe da, etxeko lanen inplikazioan ez ezik, umeen zaintzari dagokionean ere. Aitak, seme-alabatxoekin jolastetik haratago joanik, horien zaintzan aktiboki inplikatzeko ez du baldintzatzen alde edo moldezko lan-karga handiagoa izateak, bere rol-ideologiak eta emaztearen lan-estatusak baizik. Gaur egun, aita askok seme-alabez arduratzen ez direla erakusten dute harrotasunez, errealtate sozial berriak aintzat hartuta.”

Aukerazkoa: asmatu zer den!

Jarduera honetako helburuak argi daude: etxeko lanak egiteko beharrezkoak diren zereginak ongi ezagutu eta horien zamaz jabetzea, batetik, eta mimikaren bidez, gorputz-adierazpena lantzea, bestetik.

Ikasleak taldetan banatuko dira. Talde bakoitzaren ardura, beste taldeei etxeko lanak egiteko nolako urratsak egin behar diren erakustea da. Esate baterako, arropa zaintzeko, urrats guztiak egitea, hots: arropa zikina bere saskian bilatzea, bereiztea, garbigailuan sartzea, detergenteak gehitzea, arropa atera eta, baldean ipinita, soka zabaltzea, jasotzea, lisatzea, tolestea eta gordetzea. Beste hainbat adibide: sendiarentzako janaria prestatzea, bainugela garbitzea, etab. Talde bakoitzak bost minutu ditu antzezpena prestatzeko, hiru arau hauek bete beharrekoak izaki:

- Ezin da hitz egin.
- Ezin da urratsik egin gabe utzi.
- Antzezpenean pertsona guztiek hartu behar dute parte.

Talde batek bere antzezpena egingo du eta, bitartean, gainerakoek asmatu behar dute ikaskide “aktoreek” adierazi nahi dutena. Erne egon behar dute denek, gainera, urratsik egin gabe utz ez dezan inork ere. Talde guztiek beren antzezpena eginikoan, eztabaidari helduko diote.

- Mimika prestatzea lan erraz ala zaila izan da?
- Etxeko lanak, horrek dirudiena baino errazagoak ala zailagoak dira?
- Horrelako lanik egin al duzue inoiz?

Estereotipoez: “emakumea zaintzaile” eta “gizonezkoa mantentzaile”

“Emakumea zaintzaile”, “gizasemea mantentzaile” eta antzeko estereotipoek ikasleak ohikoak dituen testuinguru askotatik sartzen dira: testu-liburuetakoa irudietatik hasita, telebistako iragarkietaraino, jostailuen publizitatean barna edo, adibidez, iruzkinen bitartez, hala nola:

Ederki, mutila, horrelako notak ateratzen badituzu, etorkizunean diru asko irabaziko duzu.

Begira, seme, ikasi egiten ez baduzu, lanera joan beharko duzu. Ez pentsa familiakoak beti mantenduko zaituenik.

Ez galdu denbora alferrik, ohea amak egingo du. Zoaz oraintxe bertan ikastera, azterketa ondo prestatzeko.

Orain, haurretan, gela hankaz gora badaukazu, nola moldatuko zara etxe oso bat antolatzeko?

“Emakumea zaintzaile” delako estereotipoak neskatoengan du eragina, gaztetxoak bere buruaz daukan profesional autonomoaren pertzepzioa mugatzen duelako. Estereotipo hau familia-eredu tradizionalarekin lotua dago, ama (emakumea, oro har) zaintzaile bakartzat jotzen du eta, ondorioz, bestelako familiak osatzea “galarazi” egiten du; familiarteko bat baino gehiagok etxeko lanak egin eta, aldi berean, lanbide bateko profesionalak izatea, adibidez.

“Gizaseme mantentzaile” estereotipoak, aldiz, mutikoengan du eragina: horren erruz, mutilak ez du ikusten bere burua eta gainerakoak zaintzeko gauza, horrelako egoerak mesedegarriak izan daitezkeela pentsatzerik ez duelako. Horregatik, hain zuzen, mutilek zailtasunak dituzte pertsonez arduratu edo zaintzea funtsezkoa duten lanbideetan sartzeko, hala nola erizain, zaharren zaintzaile, haur-irakasle, etab.

Iturria: http://www.ite.educacion.es/formacion/materiales/112/cd/m6/los_estereotipos.html

Zer den guretzat produkzio-lana eta ugaltze-lana

Emakumeak produkzio-egituretan hainbat modutan hartzen du esku, orokorki: merkatuarentzako ondasun- eta zerbitzu-ekoizleak dira, bai ekonomia formalean, baita informal edo ezkutukoan ere. Horiez gainera, merkataritzaz bestelako ondasun eta zerbitzuak ekoizten dituzte, etxeko ekoizpenean, biziraupeneko produkzioan.

Ugaltze-lan edo etxeko lana ezinbesteko erreferentetzat jo behar da produkzio-prozesuaren osotasunean jarduera ekonomikoa ulertzeko. Ugaltze-lan edo etxeko lanak dira, besteak beste:

- Etxea eta etxekoak zaindu eta horiez arduratzea (etxeko lanak, pertsonen zaintza, etab.)
- Herritarrari erakunde publikoek eskaintzen dizkieten zerbitzuen eta senitartekoen arteko bitartekari gisa egiten diren zereginak: hezkuntza-zerbitzuak, osasungintzakoak, aisialdikoak etab. kudeatzea.

- Etxekoa kudeatzearen, betekizun burokratikoaren, administrazioaren eta antzekoen ondoriozko lanak. Ugaltze-lana ez da etxe zulora mugatzen, garapenaren erdigunea hori badu ere: gogoan har dezagun lan horietako asko etxe barnean eta etxetik kanpoan ere egiten direla.

Produktzio-lana, berriz, merkaturatzeko ondasun eta zerbitzuen ekoizpenari dagokio eta, orokorki, lan horiek dirutan ordaintzen direlarik, Barne Produktu Gordinean (BPG) kontabilizatzen da munta hori; baina horretan ez dira agertzen ezkutuko lana, ezta ugaltze-lana ere, eta bai bata, bai bestea, emakumeek egiten dituzte, gehienbat.

Biribila

Orri 10
Jarduera

Biribila (auto-estima eta aintzat hartzea). Neska-mutil guztiak zirkuluan antolaturik, gainerako ikaskideen ezaugarrietara bakar-bakarrik erreparatu behar diete: ezaugarriak (adibidez, atsegintasuna, alaitasuna, optimismoa, umore-sena, sen ona, elkartasuna, etab.), atsegin zaizkien hazpegiak (ilea, begirada atsegina, irribarrea, etab.), gaitasunak (ozenki irakurtzea, matematika ederki ulertzea, kirolzale amorratua izatea, etab.).

Maitasunezko giro goxoa sortu eta besteei estimuz begiratzeko ahalegina egin dezaten eskatzea komeni da.

Bakoitzak orrialde bat hartu eta, goialdean, bere izena idatziko du; orduan, papera eskuineko lagunari pasatuko dio. Lagun honek, orriaren jabeak daukan ezaugarri on bat idatzita, papera akordeoi moduan tolestu eta eskuineko lagunari pasatu beharko dio. Horrela jokatu dute denek, orriak jabearengana iritsi arte. Orduan, izenaren titularrak papera hartu eta beste ikaskideek bertan idatzi dutena irakurriko du.

Bereziki jarduera baliagarria da, auto-estima eta gainerakoen esker ona sustatzeko. Ikaslea konturatzen da ikaskideek aintzat hartzen estimatzen eta miresten dituzten aspektu batzuk, agian norberak ezagutzen ez zituenak.

Biribila partekatzea:

- Zer iruditu zaizkizu iruzkinak?
- Nola sentitu zara?
- Zerk harritu zaitu gehien? Zergatik?
- Zer iruditu zaizu?
- Zertan dira zuen pertzepzioaren antzekoak?
- Zertan dira desberdinak?
- ...

Malalaren bideoa ikuskatzea

Orri 16

Jarduera

Malalaren bideoa ikusitakoan, istorio honetako protagonista ezagutzeko aukera izango dugu. Eztabaida, ondoko galdera hauen bitartez bideratu ahal izango dugu:

Nolakoa da Malala, zuen ustez? Zergatik dio Malalak “haur batek, maisu batek, liburu batek eta arkatz batek mundua alda dezaketela”? Haren diskurtsuaren zein aspektuk harritu zaituzte?

Malalak ahaideengandik jaso duen sostengua eta bere familian hezkuntzari eman zaion balioa azpimarratu beharra dago.

Filmetako eszenen analisia

Orri 18

Jarduera

Analisiari heldu aurretik, kontuan izateko alderdi zenbait

- Ikus-entzunezko irudiak eta, zehazkiago, fikzioak funtsean ez zaizkio mintzatzen gure arazoimenari; aitzitik, irudimen, sentimen, emozio eta besteri dagozkien egiturak helarazten edota sortzen dituzte. Bestela esateko, gure mapa afektiboetan eragina izaten dute.
- Pentsatzen, amesten, desiratzen eta sentitzen duguna era inkontzienteagoan —beraz, sakonagoan— adierazi eta proiektatzen du fikzioak. Areago, zapuztutako nahikundeak maiz fantasiek ordeztzen dituzte, ezin adierazizkoa adierazten dute eta, noski, aukera ematen digute, bestela ulertzerik ezingo genukeen hori deszifratzeko eta, errealtateak isiltasun eta agresibitatean bizitzera zigortzen gaituenean, elkarriketan aritzeko.
- Ikus-entzunezko fikzioak, beraz, inplikazio pertsonala ahalbidetu eta bideratzen du baina, era berean, hainbat gairi heldzeak ondoriozta dezakeen angustia ezabatu —edo, gutxienez, arindu— egiten du. Pantaila bat bitartean, subjektuari arrotz zaion historia... horiek emozioa hoztu eta subjektibotasun eta objektibotasunaren arteko oreka zaila ezinbestekoa duten gai batzuk aztertzeke behar-beharrezkoa den distantzia ematen digute.
- Hezkuntza-egintza laguntzen du, hitz batez, bizipenak, beldurrak eta zalantzak adierazi eta beste batzuekin elkar trukatzeko aukera ematen duelako, norberaren intimitatea babesten duen bitartean.
- Amaitzeko, gaztearen bizitzan irudiak daukan garrantzia nahita ez hartu behar dugu aintzat, nerabea eguneroko aisialdian telebistara begira ohi dagoelako. Horren aurrean gorrarena egiteak hezkuntza-praktika ona izatea eragotzi egiten du.

Nola erabili analisi-fitxa

Hor bertan fitxa duzue, analisia egiteko bertsio soildu eta erraztua. Bibliografian baliabide osatuagoak topatuko dituzue, filmak, telebistako serieak eta publizitatea analizatzeko.

Ikasleei eska diezaiezue, serie edo film bat aukeratuta, analisilana etxean egin dezaten edo, bestela, jardueretan proposatzen ditugun bi eszenez balia zaitezket: batetik, Violeta (nerabe-aurrekoentzako telenobela) serieko bat eta, bestetik, Crepúsculo filmeko bat. Zuen taldearentzat beste edozein (interesgarriago edo gaurkotasun handiagokoa delako, modan dagoelako, etab.) egokiagotzat jotzen baduzue, analisi-fitxak beste zeinahirentzat ere balio dezake.

Analisiaren eta ondoko gogoetaren helburuak

- Irudi gehien-gehienek transmititzen dituzten genero-estereotipoen ikaslea sentsibilizatzea.
- Irudia irakurtzeko gaitasuna gararaztea ikasleei, bertan dautzan keinu sexistak eta balioak azpimarratuz eta nabarmenduz.
- Ikasleek beren historia pertsonalean barna bereganatu dituzten sexu-estereotipoak, film eta telebista-historiaren bitartez atzematea, hots, beren nitasunaren eraikuntzan irudiak bete duen eginkizunaz jabe daitezen ahalegintzea.
- Neska-mutilek beren gaitasunak erabat gara ditzaten eta generoen banaketak ezartzen dizkien estereotipoetatik eta kortsetatik aska daitezen ahalbidetzea.

Irakasleentzako irakurketa interesgarriak

Irakaslearen jarrerak: ezkutuko curriculum

Genero-berdintasunari dagokionez, hezkuntza-komunitateak aurrean duen erronka, —berariaz ez izanik ere— estereotipo eta rol tradizionalak asimilatzean, eskolako emaitzez eraginik izan dezaketen bestelako itxaropenak transmititzen saiatzea, dela iruzkinen bidez, dela bromen bidez, dela tratamendu desberdinen bidez.

Irakasleak, beraz, era inkontzientean (ezkutuko curriculum) indartzen ari denaz eta ikasleei helarazten ari zaizkien ereduez gogoeta egin beharko du.

Hainbat alderdi atzeman ditzakezue, hara:

- Gai jakin batzuen gaineko iruzkinak, hala nola itxura fisikoa, arropa edo jokabide zintzoa, neskei dagokiela; argitasuna, itxura zarpaila, zikinkeria, jokabide oiheza, mutilen kasuan.
- Bromak: hauen gaia estereotipoak diren edo ez.
- Bestelako tratamendua:
  - Irakaslea permisiboagoa da aztoratzen dena mutila denean edo neska denean?
  - Emozioak azaltzea sustatzen da neskeengan baina hori mutilen galarazten edo barregarri dela adierazten zaie?
  - Amorrua adieraztea mutilen baimendu baina neskei galarazten zaie?
- Itxaropen desberdinak eskolako emaitzen inguruan:
  - Ahalegintze eta emaitza berberak eskatzen zaizkie neskei eta mutilen?

Mutilak zerbait gaizki egin duenean, oker egin duelakoan, arreta eta sostengua ematen dio irakasleak eta berriro egitera bultzatzen du. Gaizki egin duena neska denean, neska izatearren oker egingo zuela espero zuenez, irakasleak ez du bultzatzen berriro egitera.

- Itxaropenak direla-eta, hona beste hainbat aztergai:
  - Ikasgelan, ahots-tonu edo mintzamolde berbera baliatzen dugu mutilari eta neskari hitz egitean?
  - Hitz egitean, nori begiratzen diegu maizago, neskei ala mutilen?
  - Maitasuna eta ukipen fisikoa eskatzen duena mutila denean eta neska denean, berdin erreakzionatzen al dugu?
  - Mutilen lan astunagoak eta nesken lan arinagoak egitea eskatzen al diegu?
  - Nori egiten dizkiegu galdera gehiago, mutilen ala nesken?
  - Errieta berdin-berdin egiten diegu neskei eta mutilen?
  - Modu berdinean mintzatzen gara neskekin eta mutilen?
  - Laguntza maizago eskatzen diegu neskei gauzak apaintzeko, garbitzeko, ordenatzeko...?
  - Laguntza maizago eskatzen diegu mutilen zerbait antolatzeko, ardura handiko lanak egiteko...?

Kulturarteko hezkuntza, genero ikuspegitik. Luz Martínez Ten

Sarri, hezkuntza-sisteman genero-berdintasunaren inguruko eztabaidak, gai honetan adituak diren emakumeek idatziriko koedukazioari buruzko kapitulu erantsi batera edo berariazko epigrafe batera zokoratzen dira. Kulturartekotasunari heltzean, era berean, emakumeen diskriminazioaren errealitatea desagertu egiten da diskurtsoaren ildo nagusitik; esplizitu azaltzen da, ordea, gai jakin batzuk agertzen direnean bakar-bakarrik: kultura-gatazkari dagozkionak, emakumeen funtsezko eskubideen aurkako atentatua delako, edo erabat atzemangarriak diren egoeretan, hala nola neska ikasleekiko bestelako tratua denean. Beste hainbat alorretan gertatzen den bezala, hezkuntzan ere berdintasuna halakotzat aztertzen da emakumea, kolektibo den aldetik, ukitzen duten egoeretan, ez bestela. Horrela, kulturarteko hezkuntza-eredu desberdinek proposatzen duen bezala, emakume eta gizonezkoei egotzen zaien rola —eta batzuen eta besteen artean sor daitekeen harremana— aztertzen duen genero-kategoria baztertzen du nabarmenki. Genero-ikuspegitik analisirik ez egiteak, testuinguru kultural desberdinetan emakumeek bizi dituzten diskriminazio-egoerak ezkutatzear gainera, hezkuntza berdintasunean aplikatuko duen eredua taxutzea galarazten du.

Feminismoaren eta kulturartekotasunaren arteko lotura, kulturarteko hezkuntza-eredu bat, edozein, garatzeko ezinbesteko elementuetako bat da, genero-berdintasuna funts etiko saihestezintzat jotzen badu, bai kulturartekotasunaren kontzeptuan, bai hezkuntza-praktika arautzean, analizatzean, diseinatzean, aplikatzean eta ebaluatzean ere.

Hasteko, ikuspegi feministatik birtaxutu beharra dago kulturarteko eredua; eztabaida, unibertsalismoen eta bestelakotasunen artean zentratu behar, sexuen arteko berdintasuna aldarrikatzean oin hartuta. Kulturak, jarrera kritikotik halakotzat aitortzearen inguruko adostasuna handia da; horixe helarazi behar da hezkuntza-eredura genero-ikuspegitik.

Curriculumean funtsezkotzat jotzen ditugun berdintasun-balioez eta ikastetxearen antolamendu eta kudeaketari dagozkion beste hainbat kontuz gogoeta egiten ez badugu, nekez garatuko ditugu estrategia jakin batzuk.

Hezkuntza-errealitatea osatzen duten aldagai denetan genero-ikuspegia sartu beharra dago: elkarbizitzaren arauetan, familiartekoen partaidetzan, hezkuntza afektibo-sexualean, ikasleen hezkuntza- eta lanbide-orientazioan, erlijioaren eta hezkuntzaren artean ezartzen den loturan eta beste askotan.“ Estatu espainiarra aspaldi honetan mundu zabaletik datozen gizatalde askoren helmuga bihurtu izanak kulturen elkartzez eta bereizteaz beteriko munduan murgildu gaitu. Aldaketa sozial horien bereziki nabarmenak dira erakunde jakin batean: eskolan. Eskolako geletan gertatzen dira gatazkak eta gertatzen dira adostasunak. Nolanahi ere, eskola bihur daiteke harreman sozialak errepikatzearen eszenatokia edo, bestela, horiek aldarazteko lanabes ahaltsua, desberdintasun kulturalak errepikatzearen lekua edo kulturarteko bateratzearen gunea.

Gauzak aldatzeko helburua duen kulturarteko hurreratze edo topatze horrek, historikoki emakumea diskriminatu duten balio, ohitura eta tradizioak, ikuspegi kritikotik aztertu behar ditu eta, gainera, bizitza berdintasunean partekatzen irakatsi. Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalean adosturik agertzen den eta Emakumeen Nazioarteko Konferentzietan (azkenekoa, Pekinen, 1995ean) luze-zabal jorratu den berdintasun horrek, mundu osoko emakumeentzat erdietsi behar diren helburuak argi eta garbi agertzen dira Plataforma jakin batean.

Iturria: <http://www.escuelasinterculturales.eu/spip.php?article148>

Gure baitan dugun ahalmena. Zeliha Ünaldi

2015eko uztailaren 30ean.

Nire historia ez da kontakizun xelebrea, akaso imajinatuko zenuten bezala, kontzientzia hartze eta errealizazio pertsonaleko historia baizik. Pekinera doan trenera igo eta, 1995ean, Emakumearen Laugarren Mundu-Konferentzian, Gobernu Kanpoko Erakundearen Foroan parte hartzeak bizitza aldatu zidan.

Zortzi egun eman nituen Varsoviatik Pekinera doan tren transiberiarrean hogeita bederatzi herrialdeetako berrehun emakumeren artean. Bidaia iren iraupen luzeak ez zigun axola, gure xede bakarra mundua transformatzea baitzen.

Hogeita lau urterekin graduondoko ikaslea nintzen ni, Ekialde Ertaineko Unibertsitate Teknikoan, Turkiako Genero eta Emakumea ikaskuntza-egitarauan aurreneko bat, alegia. Egitarau horren ordezkari Pekinen izan nendin aukeratu ninduten. Partaideei banatu zitzaizkien zorrotan, mundu zabalean biziki ezaguna den Sue Vinson feministaren esaldi pare bat inprimatuta zeudela ikusi nuen: "Anitz eta bat ginen" eta "Mundua, emakumearen begietatik". Karpa tarteetan, mundua zuzenago egiteko konpromisoa hartua zuten emakume andana batekin elkartzeko nintzen egun haiek gogoan, bi hitz datozkit burura: senidetasuna eta bakea.

Senidetasunean sinesten dut oraindik, belaunaldi berrikoei hori zaharkiturik dagoela iruditzen bazaie ere. Pekingo Egintza Plataformakoak eta handik hurrengo bost urteek ulertzen lagundu zidaten, emakumeon baitan datzan eta guk, mundu-mugimendu gisa, daukagun ahalmen hori.

1995ean estatuko legeak uztartzea zela eta, eztabaida egin genuen Emakumearen Aurkako Diskriminazio Era Guztiak Suntsitzeko Konbentzioarekin eta Pekingo Egintza Plataformarekin. Egun, berriz, lege horiek eraginkortasunez aplikatzeko eraz egiten dugu eztabaida. Bidearen luzea! Hogeita urte honetan Turkian emakumeentzat gauza asko aldatu dira baina, beste aldetik, hango emakumeen bizitzan funtsezko aldaketarik ez da izan. Joan den mendearren kondarrean eta honen hastapenetan legeegintzan aldaketa handiak egin ziren, genero-berdintasunera iristeko. Emakumeen mugimenduak eta erakundeak arrakastaz jardun zuten eta, horren eraginez, Kode Zibilean, Penalean eta laneko

legegintzan aldaketak sartu ziren.

Turkian, alabaina, ezkonduetako bost emakumetik bi etxeko indarkeriaren biktima izateko arriskuan daude. Pekingo Egintza Plataformaren aldeko gogo-berotasuna Turkian hein batean epeldu dela esango nuke nik, azken hamarkada honetan, batik bat.

Pekingo Konferentzia izan zenetik genero-alorrean jardun dut lanean, aholkulari eta aktibista modura garatuz. Azken hiru urteak Turkiako garapen txikiaren eskualdeetan eman nituen, emakumeen GKEetan. Bai nire lanean, bai nire bilakaeran, oraindik ere sentitzen dut Pekingo haizea, aurreraka bultzatzen nauena. Orain, Nazio Batuen Behin-behineko Koordinatzailearen Ankarako Bulegoan nabil lanean, genero alorreko espezialista gisara. Pekinerako trenean igo eta NKEen foroan parte hartu nuen egunetik kargu honetan aritzeko prestatu naizelakoan nago.

Pekingo izpiritua belaunaldi gazteei helarazi nahi diet; oraindik ere “anitz eta bat” gara eta, tamalez, era eta maila guztietako ahaleginen beharrean gaude, mundua gizaki guztientzat leku baketsu eta zuzena egingo badugu.

Gaian sakontzeko, beste emakume batzuen lekukotza, in: <http://beijing20.unwomen.org/es/voices-and-profiles/women-of-achievement>

Glosarioa

Bizimodu laborala eta pertsonala uztartzea: gizon eta emakumeek norberarentzako, familiarentzako eta lanerako denbora-tarteak harmonizatzeko praktika hauen helburua emakumea produkzio-lanean eta gizonezkoak etxeko lan edo ugaltze-lanean sartzea da, aukeren eta eskubideen berdintasunaren mesedetan.

Emakume eta gizonezkoentzako aukera-berdintasuna: egoera horretan, gizaki guztiak, sexua gorabehera, gaitasunak eta aspirazioak garatzeko eskubide eta aukera dute, erabakiak hartuz eta maila indibidual eta sozialean bere burua garatuz, emakume eta gizonezkoek pairatzen dituzten genero-rol eta mugapenetatik kanpo.

Feminismoa: gizonezko eta emakumeen artean aukera eta eskubideen berdintasuna ezartzeko xedea duen korrante ideologiko, sozial, kultural, ekonomiko eta politikoa.

Generoa: haurtzaroan bertan ikasi eta sozialki eta kulturalki eraiki diren bestelakotasunak, emakumeei eta gizonezkoei sexuaren arabera egozten zaizkienak eta emakumeetan desberdintasun- eta diskriminazio-egoerak sortarazten dituztenak.

Genero-estereotipoak: emakumeei, batetik, eta gizonezkoei, bestetik, talde homogeneotzat hartuta, imajina mental, sexu- eta genero-bereizgarri desberdinak egozten dizkieten sinesmen eta jokabideak dira. Leku batetik bestera alde gutxi dituzte estereotipo hauek, aski homogeneoak eta bipolarrak dira: emakumeei egozten dizkieten ezaugarri edo ahuldadeak gizonezkoei ukatzen dizkiete eta alderantziz. "Humanoaren" paradigma beti da maskulinoa, ez dago erreferentzia femenino unibertsalik.

Genero-rolak: sexuaren arabera, gizonezkoei eta emakumeei egozten zaizkien itxaropen, jokabide, zeregin eta antzekoak; rol horiek determinatuko dituzte gizon eta emakumeen izaera, jokaera eta sentitzeko erak gizartean.

Genero-transbertsaltasuna: (genero-mainstreaming eta genero-ikuspegi integratuaren sinonimoa) emakume eta gizonezkoen arteko parekidetasunaren aurrerapenean botere publiko guztiek duten erantzukizuna. Herri Politiketara gizonezkoen eta emakumeen Aukera eta Tratamenduan Berdintasunaren Printzipioaren aplikazioa da; kontua da batzuei eta besteei baliabide guztietarako irispidea baldintza berdinetan bermatzea, politika publikoak egun dauden desberdintasunak aintzat harturik planifikatzea eta, egiazko berdintasunaren aurrerapenean, desberdintasun horien ondoriozko inpaktu eta emaitzak atzeman eta balioztatzea.

Koedukazioa: nahitako interbentzio-prozesu honen xedea neska eta mutil ikasleen garapena sustatzea da, sexu-desberdintasunean oin harturik, hainbat helburu lortzeko, hala nola norberaren garapen pertsonal eta afektiboa eta gizarte-erakuntza adostu eta bateratua. Ez da nahasi behar “koedukazioa” eta “hezkuntza mistoa”: ikasgela berean mutiko eta neskatoak elkartze hutsak, ezinbestekoa den arren, ez du bermatzen hezkuntza zuzenago eta berdintasun handiagokoa izango dela.

Matxismoa: gizasemeak emakumearekin dituen menderatze eta nagusikeriazko jarrera eta jokabideak, lehenek boterea egikaritzen duten ordena sozialari eusteko; sistema horretan emakumea hein batean edo bestean menderatu, diskriminatu eta zapalduta bizi da.

Mikromatxismoak: eguneroko bizitzan eta bikote-harremanetan gizasemeak emakumea menderatzeko dituen jokaera eta ohiturak, inoiz bortitzak ere.

Patriarkatua: antolamendu kultural, ekonomiko, politiko, sozial eta erlijioso honetan agintaritza, boterea, lidergoa eta, orokorki, nagusitasuna gizonezkoak egikaritzen du eta emakumea gizasemearen peko opresio-egoeran bizi da.

Sexua: jaiotzetik arra eta emea bereizten dituzten bereizgarri biologikoei dagokie.

Bibliografia

HAINBAT AUTORE, ELKARLANEAN. *Inteligencia emocional. Inicio del desarrollo de competencias emocionales (intrapersonales) en familia*, Sycom Training Systems S.L., Bilbao, 2012, <[http://axular.net/download/files/orientacion/escuela_padres/69_La_inteligencia_emocional_en_la_familia\(II\).pdf](http://axular.net/download/files/orientacion/escuela_padres/69_La_inteligencia_emocional_en_la_familia(II).pdf)>.

HAINBAT AUTORE, ELKARLANEAN. *Coeducación: dos sexos en un solo mundo*, Instituto Nacional de Tecnologías Educativas y de Formación del Profesorado (INTEF). Módulo 6 – Proyectos de vida, Madrid, 2012, <http://www.ite.educacion.es/formacion/materiales/112/cd/m6/los_estereotipos.html>.

HAINBAT AUTORE, ELKARLANEAN. “*Por preguntar que no quede. Nosotras creamos mundo*”. Cuadernos de educación en valores n.º2, Instituto de la Mujer / CIDE, Madrid, 2006, <http://www.ite.educacion.es/formacion/materiales/112/cd2010/unidad_6/6_6_bibliografia.html>.

VÁZQUEZ VERDERA, V., J. ESCÁMEZ SÁNCHEZ, eta R. GARCÍA LÓPEZ. *Educación para el cuidado. Hacia una nueva pedagogía*, Brief, 2012, <<http://revistas.ucm.es/index.php/RCED/article/viewFile/47172/44235>>.

HAINBAT AUTORE, ELKARLANEAN. *Cómo ser un cole de cuidado. Propuestas para tu centro educativo*, InteRed, 2014, <<http://redciudadaniaglobal.org/noticias/como-ser-un-centro-de-cuidado-propuestas-para-tu-centro-educativo/#.VcnOw3HtlBc>>.

MARTÍNEZ TEN, LUZ eta ROSA ESCAPA GARRACHÓN. *Cómo compartir la vida en igualdad. Guía práctica para chicas y chicos*, <<http://www.mujeresenred.net/IMG/pdf/guiacompartir.pdf>>.

AGUILAR CARRASCO, PILAR. *¿Somos las mujeres de cine? Prácticas de análisis fílmico* <http://institutoasturianodelamujer.com/iam/wp-content/uploads/2010/02/IAM-U_68927.pdf>.

MARTÍNEZ TEN, LUZ; CLAUDIA LEAL eta SANDRA BOSCH. *El viaje de Ana: historias de inmigración contadas por jóvenes*, 2003, <<http://issuu.com/aulaintericultural/docs/elviajedeana>>.

150 canciones para trabajar la violencia de género, <<https://www.youtube.com/playlist?list=PLcGM-7aUuWYhdkZ09LxBSvaSEIsNmme87>>.

RAMOS JIMÉNEZ, ISMAEL. *Desmontando a Disney. Hacia el cuento coeducativo*, <<http://www.juntadeandalucia.es/educacion/portalaverroes/documents/10306/1583912/Desmontando+a+Disney>>.

PANADERO FERNÁNDEZ, BEGOÑA. *Los estereotipos en la publicidad – Unidad didáctica en Educación Secundaria Obligatoria*, <<http://www.educarenigualdad.org/los-estereotipos-en-la-publicidad-unidad-didactica-en-educacion-n-secundaria-obligatoria>>.

Herritargo globalerako hezkuntza. Baliabideak

Kaidara

www.kaidara.org

Oxfam Intermón-ek eta Herritargo Globalerako Hezitzaileen Sareko kideek bildu eta idatzitako hezkuntza alorreko eskarmentu eta baliabideak. Hauek erabat libreki deskarga daitezke eta, bai web orria, bai material gehientsuenak eskuragarri daude euskaraz, katalanez, galizieraz eta espainieraz.

Eskola aldatzeko pistak

OXFAM-INTERMÓN (2009). Barcelona

Gizakiarekin eta planetarekin arduratsu izango den herritargo globaleko korrante bat osatu ahal izateko, funtsak eskolatik hasita finkatzea behar-beharrezkoa da. Baina, ikasgelako jardueran, sinesmen horretan tinko gabiltzanok ederki dakigu hori ez dela batere erraza izango. Egungo hezkuntza sistemak erantzun urri ematen ditu. Bestelako eredu bat sortu behar dugu, humanista, elkarriketan eta elkarbizitzan oinarritua, komunitate-eskola eraikiko duena, justiziaz arduratuko dena, ingurunera eta mundu zabalera irekia. Aurrean dugun erronka behinena bestelako hezkuntza egitea da, bai “izateko”, baita transformatzeko ere.

www.kaidara.org/ek/recurso/Pistas-para-cambiar-la-_escuela

Hezkuntza-zentro eraldatzaileak: herritargo globala eta gizarte-eraldaketa

OXFAM-INTERMÓN (2012). Bartzelona

Agerkari honetan, proposatzen dugun eredu eraldatzaile honekin osorik edo partzialki bat datozen bestelako hezkuntza-ereduak bildu eta erkatzen ditu eta, era berean, gauzatzeko moduko hezkuntza-ibilbideak zehazten ditu hiru mailatako praktiken eskutik: irakaskuntzakoak (ikaskuntza-irakaskuntza alorrean), antolakuntzazkoak (antolakuntza eta harreman alorrean) eta politikazkoak (ingurunea eta gizarte-eraldaketa alorrean).

www.kaidara.org/ek/recurso/centros-educativos-transformadores

---

Autorea:

Barabara Educació SCCL.

Koordinazioa:

Begoña Carmona

Herritargo Globalerako Hezitzaileen Sarea:

Hezkuntza-proposamen honetako edukiez aholkularitza eman eta jarraipena egiten du interneten diharduen Munduak Elkarlotuz-eko batzordeak, kide hauek osaturik: Pablo Cuenca, Santiago García, Esther Gutiérrez, Teresa Hernández, Flor López, Jordi Riera eta Arantza Zubizarreta.

Diseinua eta maketazioa:

Estudi Lluís Torres

Hizkuntz zuzenketa:

Albert Nolla

Ilustrazioa:

Espais Telemàtics

Itzulpena:

Karmele Hevia

Oxfam Intermón-en hezkuntza-proposamenari buruzko informazioa zabaltzeko

- Web: <http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/campanas-educacion/educacion/propuestas-educativas>
- Zatoz gurekin facebooken: “Herritargo globalera begirako hezkuntza”
<https://www.facebook.com/Educar-para-una-ciudadan%C3%ADa-global-765403543496049/>
- Correo: educacion@oxfamintermon.org

Agerkari hau Creative Commons lizentziarekin gauzatu da

Agerkari hau gauzatu ahal izan da Garapenerako Nazioarteko Kooperazioaren Agentzia Espainiarraren (AECID), finantza-laguntzari esker, hurrengo itunaren kontura: “Movimiento por la educación transformadora y la ciudadanía global en el ámbito de la educación formal (14-CO1-642 kodea)”. Agerkari horen edukiaren erantzukizuna Oxfam Intermón-ena baizik ez da eta ez du AECID-en iritzia nahitaez adierazten.

Eusko Jaurlaritzaren kolaborazioarekin

